

O

O călătorie
de-a lungul
evoluției
omenirii

A

Susan Schädlich
Bea Davies
Michael Stang

M

Traducere din limba germană de
Monica Oprinoiu

E

N

I

L

A

Editura Paralela 45

EDITURA PARALELA 45

Redactare: Mihaela Cosma
Corectură: Ionuț Burcioiu
Tehnoredactare & DTP copertă: Mihail Vlad
Pregătire de tipar: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SCHÄDLICH, SUSAN

Oamenii! : o călătorie de-a lungul evoluției omenirii / Susan Schädlich,
Bea Davies, Michael Stang ; trad. din lb. germană de Monica Oprinoiu. –

Pitești : Paralela 45, 2024

ISBN 978-973-47-4200-4

I. Davies, Bea

II. Stang, Michael

III. Oprinoiu, Monica (trad.)

741.5

MENSCH! EINE ZEITREISE DURCH UNSERE EVOLUTION

Susan Schädlich, Michael Stang, cu ilustrații de Bea Davies

Copyright text and illustrations © 2023 by CARLSEN Verlag GmbH, Hamburg, Germany

First published in Germany under the title MENSCH! EINE ZEITREISE DURCH UNSERE
EVOLUTION

All rights reserved

Copyright © Editura Paralela 45, 2024

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul
este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

COMENZI – CARTEA PRIN POȘTĂ

EDITURA PARALELA 45

Bulevardul Republicii, nr. 148, Clădirea C1, etaj 4, Pitești,
jud. Argeș, cod 110177

Tel.: 0248 633 130; 0753 040 444; 0721 247 918

Tel./fax: 0248 214 533; 0248 631 439; 0248 631 492

E-mail: comenzi@edituraparelela45.ro

Pagina

6 Să pornim la drum

10 TOUMĂI Un biped în vârstă de șapte milioane de ani

Sahelanthropus tchadensis

Cum au luat naștere fosilele și prin ce se deosebesc oamenii de maimuțe

16 ARDI Cățăratul și mersul în copaci

Ardipithecus ramidus

Despre mersul în două picioare și determinarea vârstei fosilelor

22 LUCY Superstar de decenii întregi

Australopithecus afarensis

Despre munca de detectiv și muzică în siturile arheologice

28 DOAMNA PLES O rudă preistorică din Africa de Sud

Australopithecus africanus

Despre evoluție și determinarea vârstei cu ajutorul oaselor

36 NARIOKOTOME Băiatul talentat

Homo erectus

De ce sunt importante uneltele și ce povești ne spun căile omenirii

44 FEMEIA X Fata misterioasă

Poporul Denisova

Din ce cauză se schimbă clima și ce soluții are știința

54 FLO Micuța femeie de pe insulă

Homo floresiensis

Despre oameni care vâslesc și cercetători nedumeriți

60 BĂTRÂNUL Un bunic cu totul special

Homo neanderthalensis

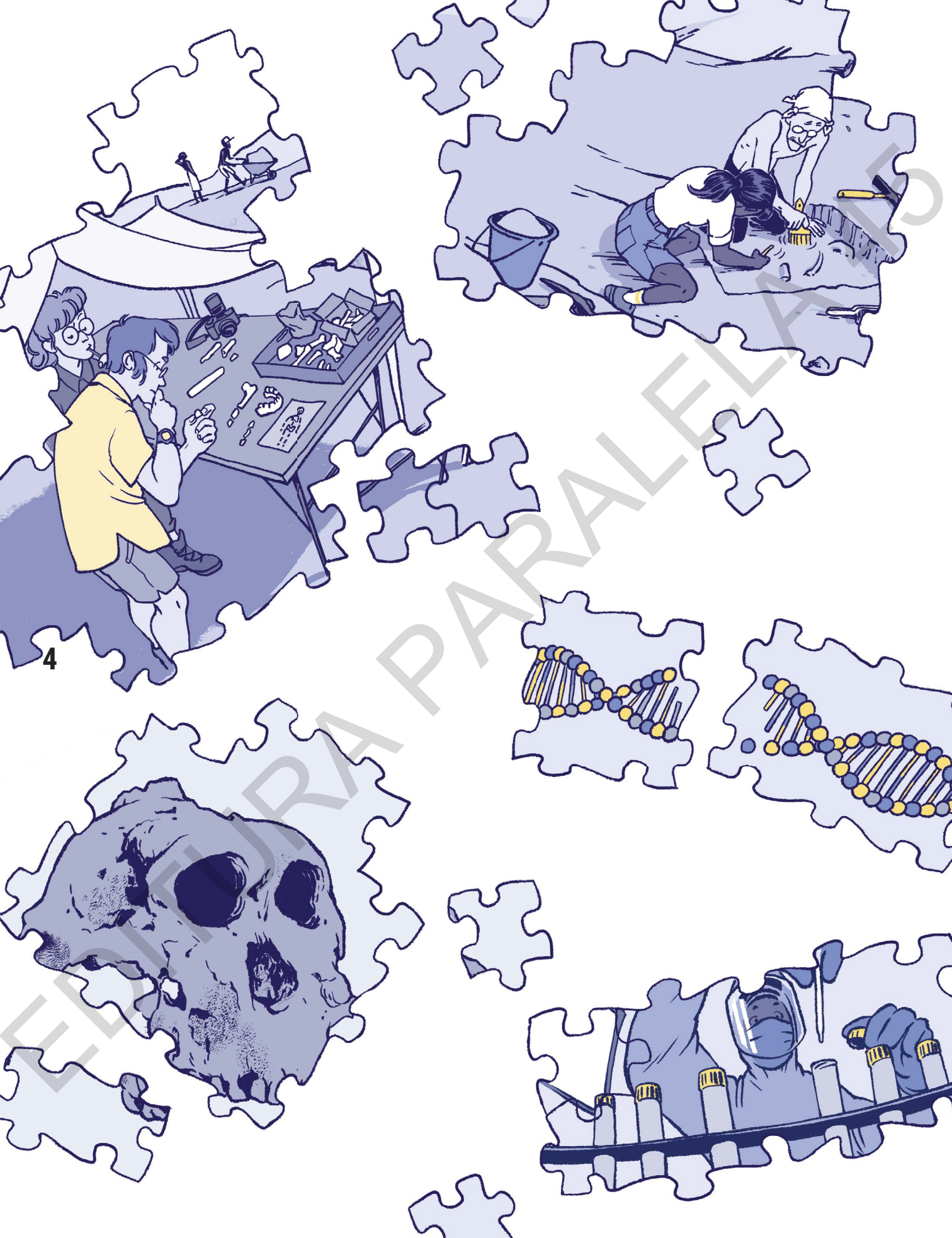
Neanderthalieni de succes și de ce nu sunt complet dispăruți

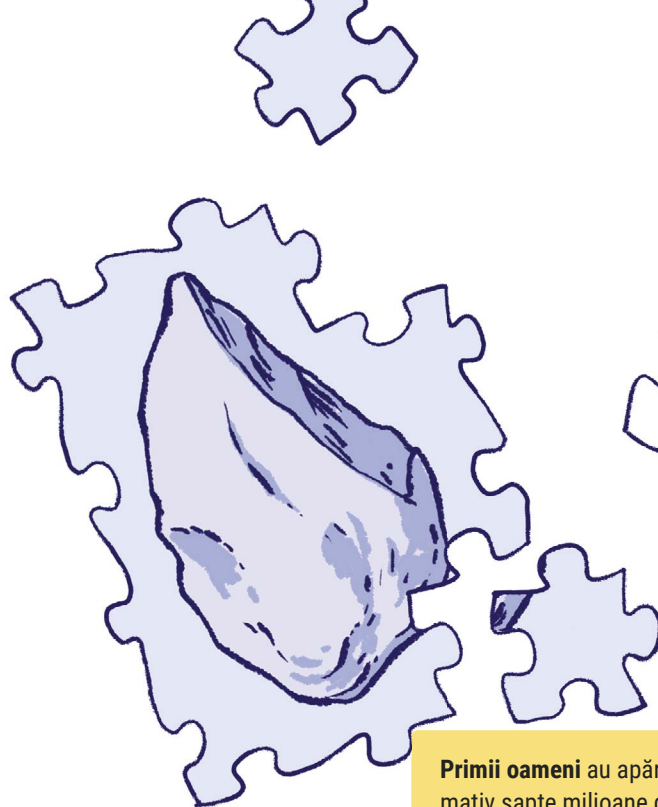
72 TALI Unul din opt miliarde de oameni

Homo sapiens

De la diversitatea trecutului spre viitor

76 Ce se întâmplă mai departe

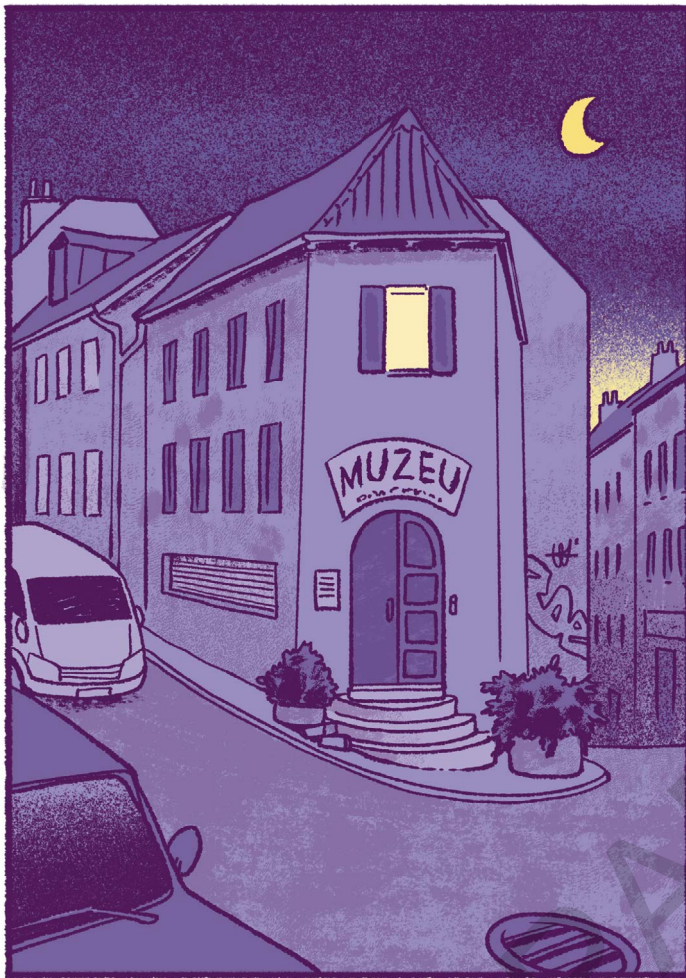

Primii oameni au apărut în Africa, în urmă cu aproximativ șapte milioane de ani, din ființe care au început să meargă pe două picioare. Cunoaștem puține lucruri despre locul exact unde s-a întâmplat asta, despre cum arătau sau cum trăiau acești oameni. Au fost găsite însă oase ale unora dintre urmașii acestora. Adeseori doar câteva, multe dintre ele fiind deteriorate sau zdrobite. Dar aceste rămășițe sunt, pentru cercetători, piesele valoroase ale unui puzzle. Ele formează imensul mozaic al istoriei noastre umane. Un puzzle pentru profesioniști!

5

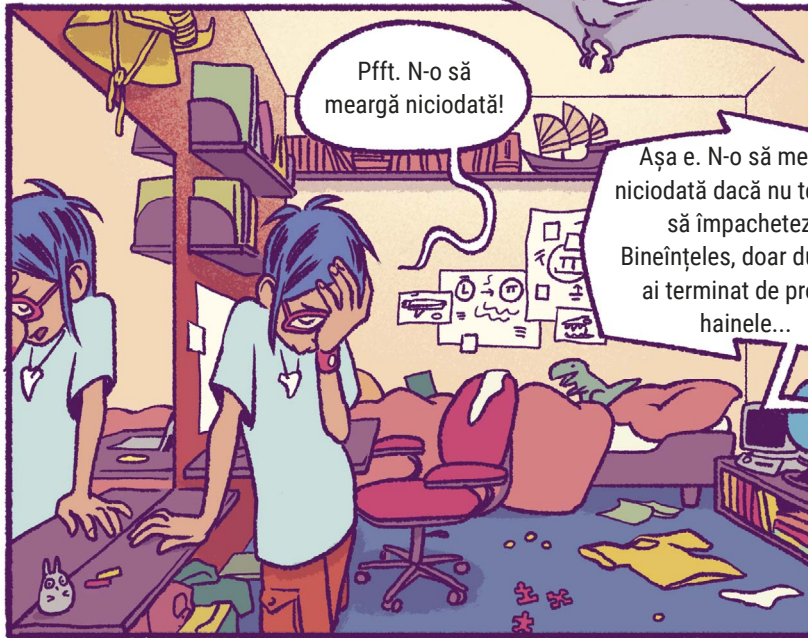

DIN PĂCATE, NU PUTEM
ÎNTÂLNI MARTORI CONTEMPORANI
AI DIFERITELOR EPOCI.
SAU POATE CĂ DA?

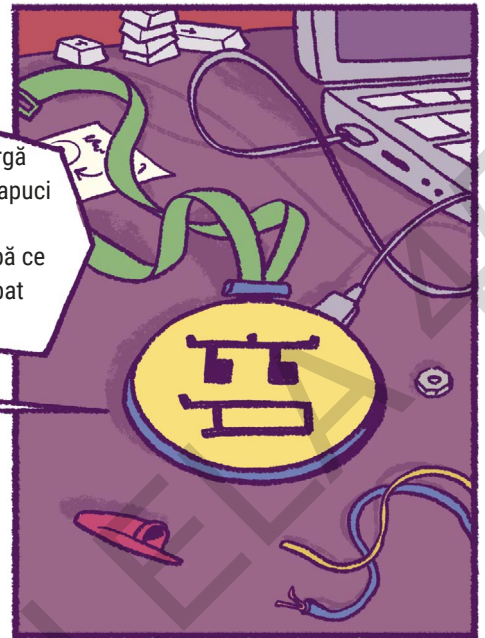
Eu sunt Tali.
Și vreau, hmm...
Aș dori...

Aș dori să te...
să vă... Da. Aș dori
să vă întreb dacă
puteți... Deci, aș vrea,
de fapt, să...

Pfft. N-o să meargă niciodată!

Așa e. N-o să meargă niciodată dacă nu te apuci să împachetezi. Bineînțeles, doar după ce ai terminat de probat hainele...

Rucsacul meu e în colț, pregătit încă de dimineață, Xyzo!

Ăh-hmm...

Oh.

Talii! Fără carte, călătoria noastră este sortită eșecului.

Știu. Doar că sunt atât de... emoționat! Ai încărcat toate cartelele?

Afirmativ.

Atunci ar trebui să merg la culcare. Măine va fi o zi mare.

În dimineața următoare.

8

Mda, hai că începe bine.
Două lucruri trebuie
să le păzești ca pe...

...dintele meu de
T-Rex! Primul: cartea,
clar. Dar care era cel
de-al doilea?

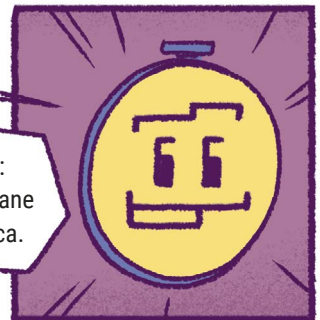
Tu vorbești
serios?

Calmează-te, Xyzo.
Fără tine aş fi pierdut,
prietenul meu
electronic
super-smart.

Corect, tinere
predispus
la erori.

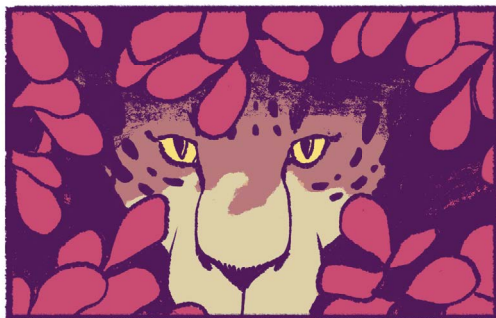
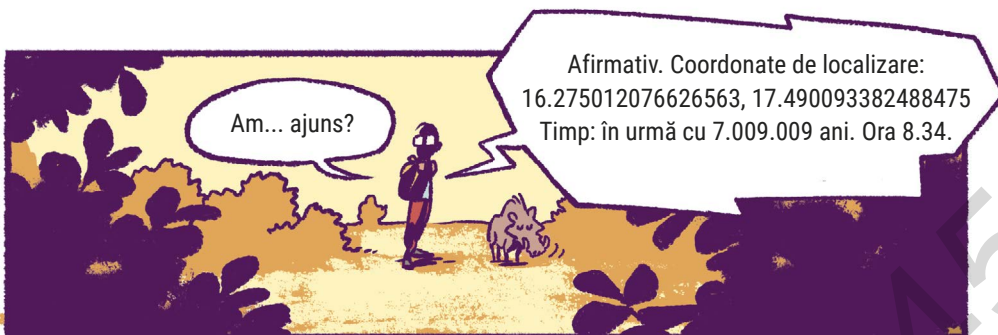
Misiunea
„Marea familie”
poate începe!

Un moooo-ment!

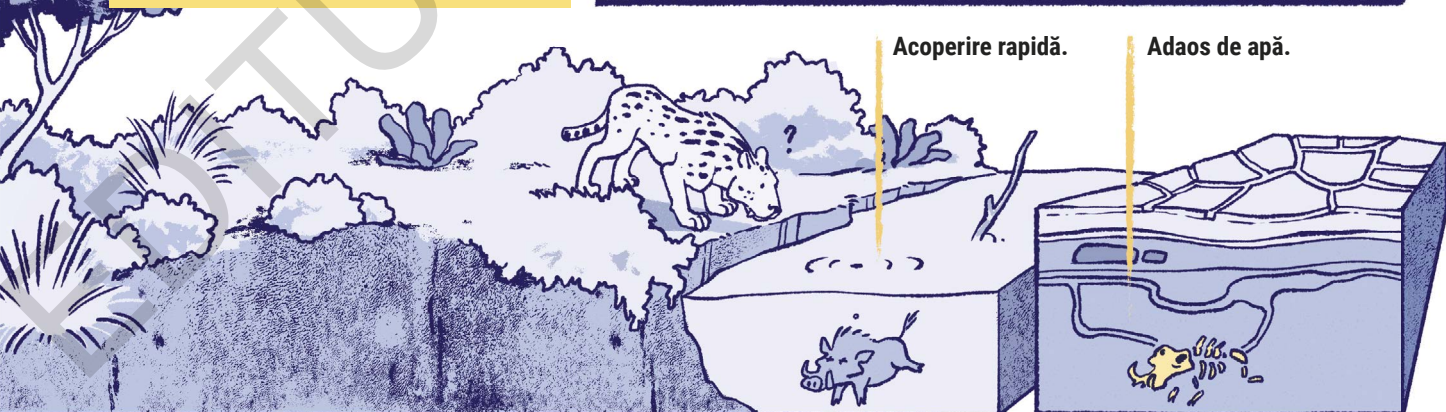
9

10

Rămășițele din epoca preistorică ne oferă o perspectivă asupra vieții oamenilor preistorici și a mediului lor. Acestea pot fi oase, dinți sau părți de plante, care au o vechime de milioane de ani. Se numesc fosile – și iau naștere doar atunci când apar mai multe coincidențe:

Toumai

-7.000.000

-6.000.000

-5.000.000

-4.000.000

După moarte, organismele vii se descompun și dispar fără urmă. Însă dacă un corp este acoperit rapid cu nămol, va fi protejat de necrofagi, soare și bacterii. Dacă apa, în care s-au dizolvat var, fier sau alte minerale, se infiltrează în oase, acestea se pot fosiliza datorită substanțelor minerale care se depun în ele. Transformarea în fosilă durează multe zeci de mii de ani. Găsirea unei fosile este la fel de rară precum un loz câștigător!

12

Fiecare os fosilizat a aparținut cândva unei viețuitoare. Acest lucru este valabil și pentru craniile primilor oameni. Cum arătau, așadar? Pentru a afla mai multe, oamenii de știință reconstruiesc fețele din oase, procedând astfel:

De obicei, craniul nu este complet, adesea fiind deformat.

Cu ajutorul calculatorului, experții introduc porțiunile de os care lipsesc pentru a recrea craniul.

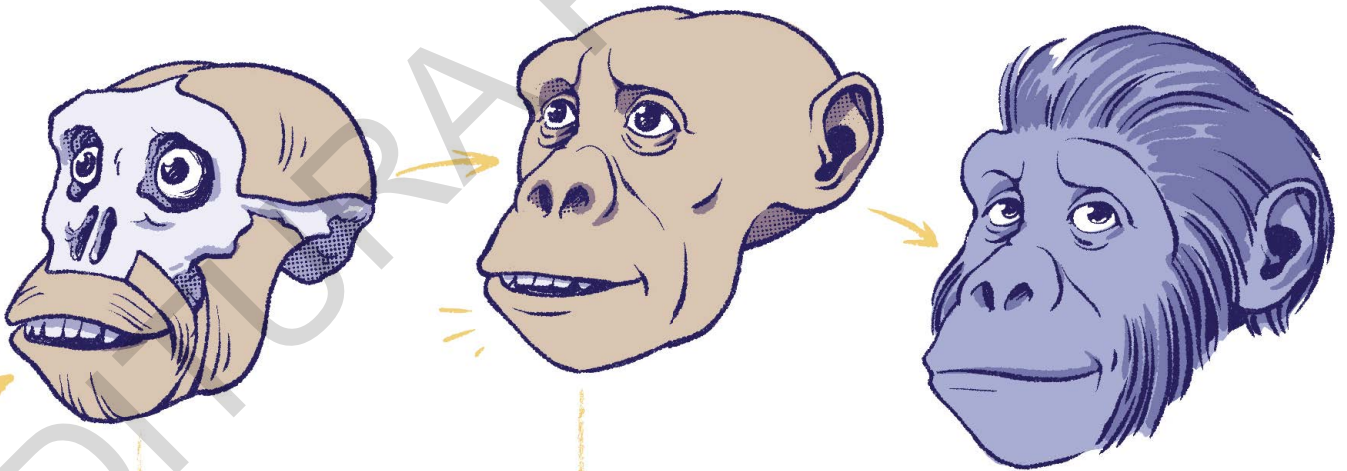
Toumaï

-7.000.000

-6.000.000

-5.000.000

-4.000.000

Craniul este realizat cu ajutorul unei imprimante 3D. Mușchii și pernuțele de grăsime se modelează din lut, apoi se introduc ochi de sticlă și dinții.

În continuare se aplică o masă cauciucată, care formează pielea.

La final se adaugă păr și culoare – și gata!

TOUMAÏ

(înseamnă: „speranță de viață” în limba dazaga)

A trăit în urmă cu: 6 până la 7 mil. de ani

Descoperit în: Ciad, Africa Centrală (2001)

Vârsta: adult

Înălțime: circa 1 metru

A trăit pe: pajiști cu copaci și lacuri

Hrană preferată: frunze, rădăcini și ierburi

Particularitate: este considerat cea mai veche fosilă de pe linia evolutivă umană

14

A aparținut speciei

Sahelanthropus tchadensis

(tradus: „Omul sahelian din Ciad”)

Important: Se cunosc foarte puține lucruri despre ei.

Bine de știut: Unii cercetători îi văd mai degrabă ca pe niște maimuțe, așadar nefiind pe linia evolutivă umană.

De aceea, descoperirea este denumită și Sahelpithecus, adică „maimuța Sahel”.

Oamenii sunt animale organizate în grupuri. Majoritatea trăiesc în familii sau chiar în grupuri mai mari. Așa a fost dintotdeauna. Acest lucru este demonstrat și de două situri arheologice celebre. Unul dintre ele se află în Africa de Est, în Tanzania de astăzi. Acolo a avut loc o erupție vulcanică în urmă cu 3,6 milioane de ani. Când cenușa s-a răcit câteva zile mai târziu, mai multe persoane bipede au mers de-a lungul ei – și au lăsat urme de pași. În total, 70 de amprente de picioare au fost păstrate până în ziua de azi. Ele au fost probabil lăsate de ființe din aceeași specie ca și Lucy din această carte de benzi desenate.

Urmele arată că aceste persoane erau deja capabile să meargă foarte bine în poziție verticală și că se deplasau în grup.

Cartea spune doar
opt povești din cele
o sută de miliarde.

100.000.000.000 – conform
estimărilor, acesta este
numărul de oameni care
au trăit până acum
pe Pământ!

MU

Mulțumiri!

Lui Joachim Burger, Ottmar Kullmer și Friedemann Schrenk pentru experiența și critica lor inteligentă. Lisei Schisanowski pentru verificarea informațiilor, Josephinei Apraku pentru editarea anti-discriminatorie și lui Martin Häusler pentru reconstrucția exclusivă a scheletului de Neanderthal. Mii de mulțumiri lui Gesine Grotrian pentru grija și încurajarea ei și Umei Grotrian-Steinweg pentru precizie. Lui Wiebke Lüftner pentru angajamentul ei față de întreaga echipă și Cordulei Thörner pentru că a crezut în idee și a urmat toate căile întortocheate. Cele mai mari mulțumiri ale lui Michael și Susan merg către Bea, pentru că a jonglat cu acest proiect în vremuri incredibil de dificile!

Bea Davies

Este de origine italo-coreeano-chinezo-hawaiană. Crescând în Italia, a fost cândva acrobată pe picioroange, vânzătoare de clătite, acordeonistă și multe altele. În prezent, lucrează ca artist de benzi desenate și ilustratoare și se ocupă de mai multe proiecte decât poate gestiona.

Susan Schädlich

Este medic veterinar și jurnalist științific și scrie cărți de nonficțiune pentru copii și tineri. Îi place să își petreacă timpul liber în pădure și, ocazional, să se cațăre în câte un copac. Visează să doarmă într-o casă dintr-un copac într-o bună zi.

Michael Stang

A studiat antropologia și face reportaje ca jurnalist pe teme legate de evoluția omenirii. A văzut deja în original unele dintre fosilele descrise în carte. Și și-a testat materialul genetic de Neanderthal (două procente, DA!).

TU

MIRI